Sosiaali- ja terveysministeriö

Kotoutumistuki

Hallituksen esitys yleistukilain, työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta (HE 109/2026 vp)

Perustuslakivaliokunnan kuuleminen 15.9.2026

Jere Päivinen, neuvotteleva virkamies

Kotoutumistuen tavoitteet

- Porrastaa työttömyyden ajalta maksettavan etuuden suuruus Suomessa työskentelyn tai asumisen keston mukaan
- Luoda etuusjärjestelmään kannustin oppia kotimaista kieltä
- Vahvistaa omaa vastuuta ja omistajuutta tuloksellisesta kielenoppimisesta ja työmarkkinoille pääsystä
- Vahvistaa pääsyä kotoutumisen alkuvaiheessa tarvetta vastaavaan työllistymistä tukevaan taikka suomen tai ruotsin kielitaitoa edistävään palveluun kohtuullisessa ajassa

⟶ Hallitusohjelman mukaisesti vahvistaa työn merkitystä Suomeen kotoutumisen avaintekijänä

Kotoutumistuen esitetyt säännökset

- Yleistuki maksettaisiin kotoutumistukena henkilölle, joka **ei täytä työskentely-** (työssäoloehto) **tai asumisaikavaatimusta** (3 vuotta edeltäneen 10 vuoden aikana)
  - Toisessa EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä asuttu aika huomioidaan
- Asumisaika- ja työskentelyvaatimusta **ei sovellettaisi**, jos henkilöllä on osoitus **suomen tai ruotsin kielen** riittävästä taidosta
  - Äidinkieli, perusopetuksen tai lukion oppimäärä, koulutustutkinto tai osoitus B1.1 tason kielitaidosta kielen kahdella osa-alueella
  - Lisäksi ei sovelleta, jos henkilö ei voi osoittaa kielitaitoa vammaisuuden tai muun vastaavan syyn takia
- **Kotoutumistuen taso** vastaisi perustoimeentulotuen yksinasuvan perusosaa = kotoutumistuki bruttomääräisenä 33,64 euroa päivässä (2026 tasossa) = **90,4 % yleistuen määrästä**.
- Kotoutumistukea **sovellettaisiin ainoastaan lain voimaantulon jälkeen** (1.4.2027) maahan muuttaviin.
- Jos asumista tai kielitaitoa koskevan edellytyksen selvittäminen viivästyy, yleistuki myönnetään väliaikaisesti kotoutumistukena selvittämisen ajaksi

Muut esitetyt muutokset

- Tilapäisen suojelun perusteella maassa oleville ukrainalaisille oikeus yleistukeen tai kotoutumistukeen
  - EU-neuvosto päättänyt esityksen antamisen jälkeen tilapäisen suojelun jatkosta 4.3.2028 asti

- *Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lakia* esitetään muutettavaksi siten, että työvoimapalveluiden järjestämislakiin säädettäisiin työvoimaviranomaiselle velvoite tarjota työllistymistä tukevaan taikka suomen tai ruotsin kielitaitoa edistävää palvelua viimeistään, kun työnhaku on ollut voimassa yhteensä kuusi kuukautta (takuuaika).

- *Yleisistä kielitutkinnoista annettua lakia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että suomen tai ruotsin kielen keskitason YKI-tutkinto tai sen osakoe olisi maksuton niille henkilöille, jotka eivät osallistuisi kotoutumiskoulutukseen omista valmiuksistaan, taidoistaan tai tarpeistaan johtuen.

Kotoutumistuen taloudelliset vaikutukset (milj.€)

Suorat julkisen talouden vaikutukset	2027	2028	2029	2030
Toimeentulotuki	0,2	0,8	1,7	2,1
Yleinen asumistuki	0,1	0,3	0,6	0,7
Yleistuki	-0,6	-3,0	-6,0	-7,6
Verotus	0,1	0,6	1,2	1,5
Takuuaika	7,3	10,9	12,2	12,8
Yhteensä	**7,1**	**9,6**	**9,7**	**9,5**

- Tilapäisen suojelun perusteella maassa olevien yleistukioikeuden vaikutukset huomioiden esitetyt muutokset kasvattaisivat vuoden 2027 julkisen talouden menoja 9,4 milj. €
- Esityksessä on arvioitu, että noin 15 % yleistuen säästöistä kohdistuu kuntien maksuosuuksiin:
  - 2027: 0,1 milj.€; 2030: 1,1 milj.€
- Toimeentulotuen rahoitus jakautuu puoliksi kuntien ja valtion välillä ja näin ollen myös kuntien kustannukset kasvavat:
  - 2027: 0,1 milj.€; 2030: 1,1milj.€
- Lisäksi kertaluonteisten kustannusten yhteenlaskettu määrä on arviolta noin 433 000 €

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

- Käytettävissä olevat tulot alenisivat kohderyhmään osalla kuuluvista henkilöistä nykyiseen järjestelmään verrattuna
  - Toimeentulotuki korvaa noin kolmannekselle tasoeron
- Kohdistuu suhteellisesti useammin naisiin
- Lapsivaikutukset välittyvät pääasiassa perheiden toimeentulon kautta

- Tavoitteena nopeampi palveluihin pääsy, kielen oppiminen ja työllistyminen
  - ➢ Myönteisiä vaikutuksia kohderyhmän käytettävissä oleviin tuloihin, jos kielen oppiminen nopeutuu ja työllisyys vahvistuu
  - ➢ Riittävä paikallisen kielen osaamisen vahvistaisi työllisyyden ohella henkilön ja kotitalouden toimijuutta ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa => myönteinen vaikutus myös lapsille

Perustuslakivaliokunnan lausunnon tarpeellisuudesta

- Sääntely on merkityksellistä perustuslain oikeutta sosiaaliturvaa koskevan 19 §:n ja yhdenvertaisuutta koskevan 6 §:n kannalta.

- Perustuslakivaliokunta ei hallituksen esitystä HE 169/2016 vp koskevassa lausunnossaan PeVL 55/2016 vp pitänyt uskottavana, että alentamalla maahanmuuttajien perustoimeentuloon liittyviä etuuksia edistetään maahanmuuttajien integroitumista yhteiskuntaan.
- Perustuslakivaliokunta ei myöskään ole aiemmin ottanut kantaa kysymykseen siitä, että rajatun maahanmuuttajaryhmän osalta kotimaisen kielen todennetulla osaamistasolla olisi vaikutusta työttömyyden ajalta maksettavaan perusturvaetuuden tasoon.

Suhde perustuslakiin

- Etuuksien saamiselle on voitu asettaa joidenkin henkilöryhmien osalta tiukempia saamisehtoja, jos ne ovat olleet perusoikeuksien yleisten rajoitusperusteiden, hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, sallimissa rajoissa (esim. PeVL 55/2016 vp, s. 3).

- Olennaista on, voidaanko erottelu perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla (esim. PeVL 16/2016 vp, PeVL 18/2025). Hyväksyttävän perusteen on valiokunnan käytännössä edellytetty olevan asiallisessa ja kiinteässä yhteydessä lain tarkoitukseen (esim. PeVL 57/2016 vp, s. 3, PeVL 44/2010 vp, s. 5–6).

- Perusoikeusuudistuksen yhteydessä mahdolliseksi katsottu perustuslain 19 §:n 2–4 momentin mukaisten oikeuksien rajoittaminen Suomessa asumisen tai työnteon perusteella sisältää perustuslakivaliokunnan mukaan itsessään sen lähtökohdan, että henkilö voidaan asettaa erilaiseen asemaan sen perusteella, kuinka kiinteä yhteys hänellä Suomeen on asumisen tai työnteon välityksellä (PeVL 44/2026 vp, s. 3).

Johtopäätökset

- Porrastetaan työttömyyden ajalta maksettavan etuuden suuruus Suomessa työskentelyn tai asumisen keston mukaan.
  - Asumisen tai työskentelyn kesto itsessään hyväksyttävä peruste erilaiselle kohtelulle (PeVL 44/2026 vp)
  - Toisaalta PeVL 55/2016 vp: Miten etuuden alentaminen edistää integroitumista?

- Riittävä kotimaisen kielen taito olisi edellytys poiketa asumisaikaa tai työskentelyä koskevasta vaatimuksesta. Kotimaisen kielen riittävällä osaamisella on tutkitusti tärkeä merkitys yhteiskuntaan integroitumisen ja suomalaisilla työmarkkinoilla työllistymisen kannalta.
  - Tulokselliseen kielenopetteluun kannustaminen liittyy kiinteästi kotoutumistavoitteen toteuttamiseen.

- Takuuaikaa koskevat ehdotukset parantavat tosiasiallisia mahdollisuuksia edistää työllistymistaitoja taikka suomen tai ruotsin kielitaitoa.

Sosiaali- ja
terveysministeriö